

Svět barokní opery – okruhy:

1. Italská opera jako barokní Gesamtkunstwerk. Pojmy „opera seria“ a „dramma per musica“, jejich význam a užití. Pojem Gesamtkunstwerk, jeho význam a aplikace na barokní operu (opera jako spojení básnictví, hudby, pohybového a výtvarného umění).

2. Počátky opery: hlavní myšlenka (vyjádření textu hudbou) a její antické kořeny. Hlavní osobnosti florentské cameraty, první opery a jejich tvůrci (libreta, hudba). Pronikání opery do Evropy: Benátky, Paříž, Vídeň.

3. Dramma per musica jako literární druh. Základní pojmy italské metriky, veršová struktura recitativu a árie. Obsahový rozdíl mezi recitativem a árií (recitativy posouvají děj, árie ho komentují). Princip árie da capo: základní myšlenka (přirovnání k přírodním dějům), střední kontrastní díl (psychologizace). utvrzení základní myšlenky.

4. Libretistika barokní opery. Dualita pojmu libreto: 1. doklad o provedení určitého díla, 2. text opery. Pojem libretistika a její metodologická východiska (Vladimír Helfert: Opera o Donu Juanu). Základní okruhy libretistiky vycházející z duality pojmu libreto: 1. historické údaje o provedení, interpreti, scénická stránka, konkrétní podoba provozovaného díla (doklad o putujících áriích); 2) literárně-historická kritika textu, děj opery a jeho historické či mytologické podklady versus schématická zápleтка.

5. Dramaturgie barokního libreta: výstavba scén, shromažďování osob, árie před odchodem z jeviště. Hlavní námětové okruhy: historie, mytologie, pastorále. Oblíbené scény barokní opery (bouřka, spánek, scéna s jedem, dýkou).

6. Hlavní libretisté italské opery. Pietro Metastasio, Apostolo Zeno: působiště, základní historická data, nejdůležitější díla.

7. Provozní praxe barokní opery. Rozložení rolí a jejich hlasové charakteristiky. Hlavní pěvecké osobnosti barokní opery: Carlo Broschi-Farinelli, Francesco Bernardi-Senesino, Gaetano Orsini, Faustina Bordoni, Francesca Cuzzoni. Orchestrální praxe, rozesazení a řízení orchestru.

8. Scénická praxe barokní opery. Hlavní prameny poznání barokní scénografie: dochovaná divadla, ikonografie (návrhy scén, záznamy konkrétních představení, plány divadel), libreta a partitury, písemné prameny (inventáře, účty, korespondence). Pojem kulísové divadlo, jeho hlavní součásti (kulisy, prospekt, sufity). Počet scénických výměn, základní jevištní stroje (vítr, déšť, hrom, vlny na moři).

9. Barokní scénické dekorace. Hlavní principy barokní scénografie: perspektiva, iluzivní malba. Historie pojmu (Furtenbach), druhy perspektivy (1. středová, 2. úhelná – „per angolo“, uvedení do divadelního výtvarnictví: Ferdinando Galli-Bibiena). Dekorace tzv. „obecného typu“: exteriérové (ulice, les, zahrada, přístav, vojenský tábor, nádvoří), interiérové (sál, chrám, kabinet, žalář, komnata), alegorické (nebe, peklo).

10. Hlavní osobnosti barokní scénografie: Giacomo Torelli (vynálezce okamžité výměny scény, Paříž, Teatro della Fortuna), Lodovico Ottavio Burnacini (Vídeň), Filippo Juvarra (Řím, Neapol), Ferdinando a Giuseppe Galli-Bibiena (Vídeň, Bologna, Bayreuth, Berlín).

11. Tanec v barokní opeře. Okolnosti vzniku „la belle danse“, osobnosti spojené se vznikem taneční notace (Beauchamp, Feuillet). Princip tance v opeře: mezi akty, kostýmy a atributy tanečníků. Hlavní choreografové barokní italské opery: G. Grossatesta (Benátky), A. Philebois a P. S. Levassori della Motta (Víděň).

12. Hudba. Italská opera seria 1. polovina 18. století, centra a osobnosti. Benátky, Neapol, Víděň, Drážďany. Hlavní osobnosti: A. Scarlatti, G. F. Händel, A. Vivaldi, J. A. Hasse, A. Caldara. Základní životní data, působiště.

Povinná literatura:

Hesla „Oper“ a „Opera“ v MGG a NG.

Encyklopedický atlas hudby, s. 275–287, 338–339.

Marcello, Benedetto: Teatro alla moda, Benátky c. 1720. Česky jako Divadlo podle módy, překlad Alena Hartmanová, Praha 1970.

Hesla o nejdůležitějších libretistech (Zeno, Metastasio) a skladatelích (Scarlatti, Händel, Vivaldi, Hasse, Caldara) v NG a MGG

Doporučená literatura:

Libretistika: Helfert, Vladimír: Opera o Donu Juanu v Brně r. 1734 (ČMM 41-42, 1917-18)

Principy kulisového divadla: Spáčilová, Jana: Divadlo vyšlé z módy. Historie a současnost kulisového divadla v Evropě, OM 2002, č. 5, s. 72-78.

Barokní scénografie: Hilmera, Jiří: Perspektivní scéna 17. a 18. století v Čechách, Praha 1965.

Tanec: Kazárová, Helena: Barokní taneční formy, AMU Praha 2005.